

De Morgen.be

Opinie - [Ludo De Brabander](#)

Opbod rond wapenleveringen biedt geen uitzicht op duurzame vrede

Stijgende wapenleveringen aan Oekraïne passen in een militaire logica die geen uitzicht biedt op een duurzame vrede.

vrijdag 27 januari 2023

Duitsland gaat overstag en zal een beperkt aantal zware pantservoertuigen leveren aan Oekraïne. Moskou ziet in de levering van offensieve gevechtstanks het ultieme bewijs dat de oorlog zich ontwikkelt in een directe confrontatie met de NAVO. Volgens de Oekraïense president Zelensky zijn de tanks nodig om het initiatief te houden met plannen voor een nieuw lenteoffensief.

De Duitse regering was verdeeld over de levering van tanks aan Oekraïne. “Leopard 2-tanks tegen Rusland aan het oostfront” – dat ligt gevoelig voor Duitsland met zijn bezwaard oorlogsverleden. De Duitse sociaaldemocraten aarzelden, hun groene en liberale coalitiepartners waren voorstander. Volgens bronnen binnen de Duitse diplomatieke wandelgangen leefde vooral de vrees dat Moskou de levering als een provocatie zou zien en escalerende gevolgen zou hebben. Volgens een [recente opiniepeiling van de Duitse publieke omroep ARD](#) is slechts een kwart van de bevolking akkoord om de bewapening op te voeren.

Duitsland is met 40% de belangrijkste wapenleverancier van Oekraïne binnen de EU. Hoewel de jongste dagen de indruk is gewekt dat Duitsland te weinig inspanningen levert voor militaire steun, is het land met 40% de belangrijkste wapenleverancier van Oekraïne binnen de EU. Duitse militaire kringen waarschuwden ook dat wapenleveringen niet ten koste van de slagkracht van het Duitse leger mogen gaan. De internationale druk op Berlijn was groot. De Duitse regering heeft uiteindelijk ingestemd met de levering van 14 pantsers van het type Leopard-2-A6. Bovendien geeft ze ook toestemming aan Polen en Finland om Leopard-2's te leveren. Nederland en Spanje denken er eveneens aan om deze gevechtstanks naar Oekraïne te sturen. In totaal zou het over 90 exemplaren gaan. Dat ook de VS een bijdrage levert met 31 Abrams-tanks heeft Duitsland uiteindelijk over de brug getrokken.

De grote aandacht voor een uiteindelijk relatief gering aantal pantservoertuigen is opvallend. Op het terrein zullen ze maar weinig verschil maken. Het is hun symbolische betekenis die zoveel discussie opwekt. In de Russische perceptie staan de wapenleveringen symbool voor een groeiend engagement van de NAVO in de oorlog. Dat er nu offensieve gevechtstanks worden geleverd ziet Moskou als het ultieme bewijs hiervan.

Het is onmiskenbaar dat de NAVO-landen steeds meer betrokken geraken in de oorlog. Niet alleen met meer wapens, maar ook met inlichtingen, adviseurs en trainingen. Dat doet denken aan hoe de aanvankelijk bescheiden steun van de VS aan het regime in Vietnam in de jaren 1960 ontaardde in een langdurige en bloederige open oorlog. Zelfs de [New York Times waarschuwde](#) in de lente van vorig jaar, een week na de Russische invasie, dat de openlijke leveringen van wapens een “risico inhouden op een bredere oorlog en dat mogelijke vergeldingsmaatregelen door de heer Poetin worden aangemoedigd”.

Militarisme versus duurzame vrede

Het is geen eenvoudige discussie. Oekraïne heeft het recht om zich te verdedigen tegen de Russische agressie en daar horen wapens bij. Anderzijds dreigen immense wapenleveringen de oorlog alleen langduriger en gruwelijker te maken. Beide kampen bewapenen zich en maken zich klaar voor een offensief. Er dreigt een patstelling, met stokkende offensieven, weinig terreinwinst en veel gesneuvelde

soldaten. Nu al lijkt het front op een moderne kopie van WO1. De Stafchef van het VS-leger, Mark Milley, stelde dat het moeilijk zal zijn om de Russen militair te verdrijven en dat de oorlog niet kan eindigen met puur militaire middelen. Milley pleitte goed twee maand geleden al voor onderhandelingen, omdat de “tijd er rijp voor is”.

Zelensky heeft duidelijk laten verstaan dat de wapens heel Oekraïne met inbegrip van de Krim moeten helpen bevrijden. Dat laatste is voor Moskou een ‘rode lijn’ die volgens de Russische nucleaire doctrine de deur kan openzetten voor de inzet van kernwapens – iets waar Poetin al meermaals mee dreigde. Het gevaar op escalatie is dus groot en dat zou de alarmbellen moeten doen afgaan. Zeker nu de wapenleveringen zich lijken in te schrijven in de doelstelling om het conflict uitsluitend te beslechten met een totale militaire overwinning op Rusland.

De oorlog in Oekraïne is mede het resultaat van decennialange geopolitieke spanningen tussen Rusland en de NAVO.

Behalve veel bloedvergieten biedt de heersende militaire logica weinig perspectief op een duurzame vrede. De oorlog begon immers al in 2014, nadat nationalisten van de Russische minderheid in de oostelijke Donbass in opstand kwamen uit onvrede over de machtswissel in Kiev. De daaropvolgende oorlog maakte 14.000 dodelijke slachtoffers. Wat zal er gebeuren met de opstandelingen en hun sympathisanten bij een Oekraïense verovering van de Donbass en de Krim? De speciale vertegenwoordigster voor de Krim van de Oekraïense regering sprak al over de uitzetting van mogelijks 800.000 Russen die zich volgens haar illegaal in de Krim bevinden en over de mogelijke berechting van collaborateurs. Het is niet duidelijk wat de definiëring van ‘illegaal’ of ‘collaborateur’ is, wel dat het potentieel voor veel koren op nationalistische molens kan zorgen.

Daarenboven is het een feit dat de oorlog in Oekraïne ook het resultaat is van decennialange geopolitieke spanningen tussen Rusland en de NAVO. Rusland heeft van meet af aan duidelijk gemaakt dat het de oostwaartse uitbreidingen van de westerse militaire alliantie als een inbreuk ziet op zijn veiligheidsbelangen. Het openstellen van de deur voor Oekraïens lidmaatschap vormde de druppel. Daarmee zou de NAVO niet alleen posities verwerven aan de lange Oekraïense grens met Rusland. Lidmaatschap zou ook het verlies betekenen van de Russische militaire faciliteiten op de Krim, waarover een verdrag met Oekraïne was gesloten.

De territoriale honger van de NAVO, heeft de sterke opkomst van het nationalisme en militarisme in Moskou mee in de hand gewerkt. Die stelling weerklinkt ook in kringen van verschillende voormalige hooggeplaatste Europese en Amerikaanse diplomaten en strategen. Uit verschillende diplomatieke ‘cables’ die in Wikileaks zijn geopenbaard, blijkt dat de NAVO en leiders van de lidstaten heel goed op de hoogte waren van de mogelijke gevolgen van hun beleid.

Zo schreef de toenmalige VS-ambassadeur in Moskou (en huidig CIA-directeur), William Burns, in een confidentieel rapport op 1 februari 2008: “Deskundigen vertellen ons dat Rusland vooral bezorgd is dat de sterke verdeeldheid in Oekraïne over het NAVO-lidmaatschap -waarbij een groot deel van de etnisch-Russische gemeenschap tegen het lidmaatschap is- zou kunnen leiden tot een grote breuk, geweld of in het ergste geval een burgeroorlog. In dat geval zou Rusland moeten beslissen of het ingrijpt”.

Als het doel is om tot een rechtvaardige, maar ook duurzame vrede te komen, dan moet voor deze lagen van het conflict – het statuut van de Donbassregio en de geopolitieke verhouding met Rusland – een onderhandelde oplossing worden gezocht.

Als het Russische regime zijn toevlucht zoekt tot kernwapens draagt Europa de apocalyptische gevolgen.

Het bewust aanhouden van het geweld of het uitsluitend streven naar een complete Russische militaire nederlaag kunnen zware negatieve repercussies hebben. Zoals gezegd, als het Russische regime zijn toevlucht zoekt tot kernwapens draagt Europa de apocalyptische gevolgen. Een machtswissel binnen of destabilisering van de kernwapenmacht Rusland biedt evenmin rooskleurige vooruitzichten (ook op binnenlands vlak, zie Tsjetsjenië).

President JF Kennedy concludeerde na de Cubaanse rakettencrisis van oktober 1962 – die bijna in een atoomoorlog uitmondde – dat kernwapenmachten rechtstreekse confrontaties moeten vermijden omdat de tegenstanders anders tot de keuze kunnen worden gedwongen tussen een smadelijke nederlaag of het inzetten van kernwapens. Zelfs Henri Kissinger, de voormalige VS-minister van Buitenlandse Zaken, die nochtans een uitgesproken opponent is van Rusland, waarschuwde onlangs voor een escalatie tussen Rusland en het Westen en pleitte eerder al voor vredesonderhandelingen om een nucleaire oorlog te voorkomen.

Tot slot leggen de wapenleveringen – ter waarde van 33 miljard dollar in 2022 – zelf ook een hypotheek op de toekomst van Oekraïne. De eindgebruiker van vooral lichte wapens is in deze oorlogssituatie moeilijk te verifiëren. De kans is groot dat de wapens in ‘verkeerde handen’ terechtkomen of via smokkel hun weg naar andere conflictgebieden vinden. Nu al vechten extreemrechtse Oekraïense groeperingen met westerse wapens die ze wellicht niet zullen afstaan tijdens een wapenbestand of een postconflict-situatie.

Hoe langer de militaire logica overheerst en de diplomatie aan de zijlijn blijft staan, hoe groter de kans dat de oorlog escaleert en de sociaaleconomische gevolgen wereldwijd mensen de armoede in drijft.